

INFORME DE LA COMISSIÓ DE MONTSERRAT

INTRODUCCIÓ I OBJECTIU DE LA COMISSIÓ

Davant de l'aparició als mitjans de comunicació de diverses i desagradables notícies sobre abusos sexuals a menors comesos pel G. Andreu M. Soler, OSB, entre els anys 1972 i 1999, el P. Josep M. Soler, abat de Montserrat, amb data 24 de gener de 2019, va constituir una comissió per estudiar exhaustivament tots els casos d'aquest greu assumpte d'una manera clara i contundent.

La comissió ha estat integrada per la Sra. Cristina Vallejo, advocada; el Dr. Xavier Pomés, metge; i la Sra. Begoña Elizalde, psicòloga. També hi ha participat, amb veu i sense vot, el P. Bernat Juliol, OSB, el qual ha realitzat les tasques de secretari, coordinador i enllaç amb el Monestir.

METODOLOGIA

Després de la constitució de la comissió, es va posar a disposició de tothom qui ho desitgés una adreça de correu electrònic (transparencia.montserrat@gmail.com) on es va poder enviar qualsevol tipus de comunicació o informació relativa a possibles casos d'abusos sexuals a menors relacionats amb la comunitat de Montserrat.

A la referida adreça de correu electrònic, que a data de tancament del present informe encara està activa, s'han rebut un total de 12 denúncies, essent les últimes de data 27 de febrer de 2019. Així mateix, s'han rebut altres tipus de comunicacions que han facilitat informacions a la comissió i que han estat tingudes en compte en tant que contextualitzen els abusos objecte d'estudi.

El protocol de la comissió ha estat, en primer lloc, el d'acusar rebuda de totes les comunicacions enviades a l'adreça de correu electrònic. Posteriorment, a tots els denunciants se'ls ha ofert la possibilitat de mantenir una entrevista personal amb algun dels membres de la comissió. A d'altres persones de les que havien escrit també se'ls va fer aquest oferiment per tal que la comissió pogués conèixer millor els fets.

Un total de 8 persones van respondre positivament i van ser entrevistades indistintament per un membre de la comissió (a excepció del P. Bernat Juliol), creient oportú que les entrevistes fossin personals i individuals.

La comissió també va acordar que qualsevol relació amb la premsa es gestionaria a través del Departament de comunicació del Monestir de Montserrat.

A mesura que avançaven els treballs de la comissió es va considerar oportú mantenir entrevistes amb diversos membres de la comunitat monàstica. Concretament, va tractar-se del P. Josep M. Soler, actual abat de Montserrat; el P. Sebastià M. Bardolet, abat emèrit de Montserrat; i el P. Josep M. Sanromà (actualment a Roma). Tots tres sempre van mostrar-se oberts i disposats a respondre les preguntes que la comissió els va formular amb l'interès d'esclarir els fets. A la vegada, la comissió ha pogut consultar els arxius del Monestir que ha considerat convenients per a realitzar el seu treball.

Durant el mes de març, es va fer arribar a la comissió un informe molt ben documentat, realitzat per uns antics escolans, sobre dos únics casos d'abús per part del V.T.M., monjo de Montserrat que està fora del Monestir des del 1980. La comissió va assistir al lliurament de l'informe al P. Abat Josep M. Soler per part dels seus autors i també va entrevistar-se amb aquests.

Amb la finalitat de saber tot el possible sobre abusos a menors i el terrible efecte que aquests tenen sobre els qui els pateixen, la comissió va entrevistar-se amb una entitat experta, així com amb diferents professionals de forma individual.

DESCRIPCIÓ DELS FETS

Totes les denúncies rebudes a l'adreça de correu electrònic es refereixen al G. Andreu M. Soler, que va morir l'any 2008. El G. Andreu era el responsable d'un agrupament escolta anomenat Nois de Servei, amb nois adolescents. Els fets denunciats més antics es refereixen al 1972 i els més recents al 1998-1999. En la majoria dels casos, els relats són molt similars, iniciant-se amb un apropament del G. Andreu al menor per tal de guanyar-se la seva confiança i així poder abusar sexualment d'ell. Però no tots els casos són així: en alguns casos el G. Andreu va utilitzar la violència i en d'altres gairebé no coneixia el menor o l'acabava de conèixer.

S'observa, amb el pas del temps, un agreujament del delictes i més urgència en la seva realització. Els menors comptaven, majoritàriament, amb edats compreses entre els 15 i els 17 anys i en dues ocasions eren nois de 18 anys.

En alguns casos es va tractar d'intents d'abús ja que el menor va tenir la reacció o l'estratègia suficient per evitar l'actuació del G. Andreu. En ocasions l'abús es va cometre una única vegada i en d'altres ocasions va ser repetitiu.

Tant en els casos en què el G. Andreu va consumir l'abús diverses vegades com en aquells en què fou una única vegada, la petjada i les conseqüències emocionals i psicològiques per al menor són inesborrables.

L'efecte que al llarg dels anys els abusos han tingut sobre ells depèn de cada menor (actualment ja adults), de les seves circumstàncies personals, del seu entorn i de la forma individual d'afrontar el trauma. Ens trobem, doncs, davant d'antics Nois de servei molt afectats encara avui pels abusos patits, com també n'hi ha d'altres que manifesten menys afectació.

En relació amb els dos únics casos d'abusos a escolans (promoció 1964-1968), perpetrats per V.T.M., que està fora del Monestir des de 1980, ens basem en l'impecable informe mencionat en l'apartat metodològic i amb les entrevistes mantingudes amb el mateix V.T.M., amb un antic escolà víctima dels abusos i amb els autors de l'informe.

Volem deixar constància de les diferències existents entre el que fou un abús puntual per part de V.T.M. a dos escolans i el comportament de depredador sexual del G. Andreu. Això no obstant, volem constatar que ambdues conductes són totalment reprovables i condemnables i que un sol abús ja és massa.

Tanmateix, existeix una diferència a nivell psicològic entre la conducta de V.T.M. i la del G. Andreu. El primer cas, en què també hi ha hagut una reparació consistent en l'admissió de la culpa i penediment, podria consistir en un cúmul de circumstàncies concretes que

desconeixem i que, pel que sembla, no es van tornar a reproduir. Implica una capacitat de canvi de conducta i de consciència dels fets que no es dóna en el segon cas. Així, els abusos del G. Andreu responen a un mode de vida, a un patró repetitiu sense penediment, ni propòsit de canvi, ni admissió de la culpa. Essent aquest últim cas més dolorós, totalment censurable i incriminable.

El P. Abat Josep M. Soler va conèixer un cas d'abús per part del G. Andreu a través de la mare de la víctima als sis mesos de ser escollit abat. Aquest mateix cas ja havia estat denunciat per la pròpia víctima al P. Josep M. Sanromà, el qual va explicar en l'entrevista que es va mantenir amb ell, que li va donar credibilitat i ho va comunicar a l'abat que hi havia en aquell moment, el P. Sebastià M. Bardolet.

Tots els altres casos han sortit ara a la llum, fins ara es desconeixien. Per tant, el silenci de les víctimes ha estat un denominador bastant comú (excepte en el cas abans mencionat). Això, per altra banda, es correspon perfectament amb les reaccions habituals dels menors en casos d'abusos. Alguns relaten que ni la seva família els va creure o bé va ser la mateixa família la que va fomentar el silenci.

CONTEXT DELS ABUSOS DINS DE L'ESTRUCTURA DEL MONESTIR DE MONTSERRAT

Les denúncies rebudes s'emmarquen entre els anys 1960 i 1998. En aquest període temporal hi ha hagut la concurrència de sis abadiats: P. Abat Aureli M. Escarré (1946-1966), P. Abat Gabriel M. Brasó (abat coadjutor del 1961 al 1966), P. Abat Cassià M. Just (1966-1989), P. Abat Sebastià M. Bardolet (1989-2000) i P. Abat Josep M. Soler (del 13 d'agost de 2000 fins a l'actualitat).

Davant del cas puntual dels abusos comesos per V.T.M., hem pogut constatar que l'any 1968 el P. Abat Cassià M. Just va actuar amb celeritat i transparència. Un cop va tenir coneixement dels fets va reunir-se amb els pares, va entrevistar-se individualment amb els escolans més grans i va prendre decisions concretes i definitives destinades a allunyar V.T.M. del contacte amb menors.

Pel que fa a la protecció de menors, l'Escolania segueix des de fa anys el protocol de la Fundació Escola Cristiana de Catalunya així com el protocol previst pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

En relació amb els abusos comesos pel G. Andreu, no consta cap tipus d'actuació per part del P. Abat Sebastià M. Bardolet. Així mateix, existeixen contradiccions entre els relats del P. Abat Sebastià M. Bardolet i el P. Josep M. Sanromà sobre la gestió la denúncia realitzada per un Noi de servei l'any 1998.

El P. Abat Josep M. Soler va tenir coneixement d'aquesta denúncia d'abús sis mesos després de la seva elecció i va prendre les següents decisions per a fer-hi front: va apartar el G. Andreu M. Soler dels escoltes i el va enviar al Monestir del Miracle on no tenia contacte amb menors, a la vegada que es va posar a disposició de la víctima mantenint contacte amb ell i la seva mare. El P. Abat Josep M. Soler relata que va actuar sempre intentant ajudar la víctima d'acord amb els criteris i la sensibilitat existents ara fa vint anys.

L'any 2016, degut al sobtat canvi d'actitud que va tenir el denunciant respecte al Monestir, el P. Abat Josep M. Soler va contrastar els fets ocorreguts en aquest cas i les mesures que es van adoptar amb la Congregació per a la Doctrina de la Fe a través d'una entrevista personal.

Aquesta Congregació és l'organisme de la Santa Seu encarregat dels d'abusos a menors comesos per clergues. Posteriorment, a principis de l'any 2019, després de l'aparició a la premsa de la primera denúncia per abús sexual per part del G. Andreu, el P. Abat Josep M. Soler va enviar tota la documentació a l'esmentada Congregació. Aquesta va respondre dient que no és procedent el procés canònic davant de la Congregació per a la Doctrina de la Fe degut a la mort del G. Andreu M. Soler i al fet que aquest no havia rebut l'orde sacerdotal.

En l'entrevista mantinguda per part de la comissió amb el P. Abat Josep M. Soler, aquest manifesta que actualment actuaria de manera diferent d'acord amb la nova normativa civil i canònica. D'aquí en endavant, reconeixent que els abusos són una xacra social molt greu, el P. Abat Josep M. Soler, com a màxima autoritat del Monestir, es compromet a actuar de manera ferma i contundent contra els abusos sexuals a menors.

Una mostra d'aquest nou paradigma en el sí de l'Església és la Carta apostòlica en forma de «*motu proprio*» *Vos estis lux mundi* del Sant Pare Francesc, de 7 de maig de 2019, que estableix nous procediments per prevenir i denunciar els casos d'abusos sexuals comesos dins de l'Església. En aquest sentit, el Papa vol evitar qualsevol tipus «d'accions o omissions dirigides a interferir o eludir investigacions civils o investigacions canòniques, administratives o penals, contra un clergue o un religiós».

CONCLUSIONS

A mode de resum, d'acord amb la metodologia exposada anteriorment, la comissió desitja formular les següents conclusions:

1. Constatem que el G. Andreu M. Soler va ser un depredador sexual i un pederasta. Va abusar a l'entorn dels escoltes (Nois de servei) en el període temporal comprès entre 1972 i 2000.
2. Constatem dos abusos sexuals a l'Escolania per part del V.T.M. entre els anys 1960-1968 (anys en què V.T.M. en fou el responsable).
3. En general, existeix, com a denominador comú, per a la majoria dels casos, el silenci de les víctimes respecte el Monestir i també en molts casos respecte el seu àmbit familiar. Hi ha hagut ocasions en què la primera vegada que les víctimes parlaven dels abusos era davant dels membres de la comissió.
4. Un únic cas d'abús del G. Andreu del qual es va tenir coneixement en vida d'ell, va ser una denúncia que al novembre de 2000 la mare d'una víctima va posar en coneixement del P. Abat Josep M. Soler.
5. En el cas puntual dels abusos sexuals a l'Escolania, es va actuar immediatament, es va parlar amb els pares, es varen adoptar decisions encaminades a separar el responsable i es va actuar amb transparència amb els familiars.
6. En els casos d'abusos sexuals a l'entorn dels nois escoltes i que situem fins a l'any 2000, es va ometre qualsevol tipus d'actuació. Aquesta comissió no pot concloure si es va amagar el que va succeir o simplement es va actuar per desconeixement de la situació ja que existeixen versions contradictòries. El que podem afirmar, com relaten les víctimes, és que hi havia rumorologia suficient per justificar una acció encaminada

a reunir els pares, a actuar contra el G. Andreu o a haver-lo apartat preventivament dels Nois de servei.

RECOMANACIONS

Abans d'entrar en les concrecions d'aquest apartat, volem manifestar les següents consideracions:

- L'abús sexual és una xacra social que afecta allà on hi ha menors.
- Massa sovint s'amaga i es silencia.
- El Monestir de Montserrat és un referent per a molts catalans tant creients com no.

És, doncs, especialment desitjable donar exemple i un model de tolerància zero en relació amb els abusos. Per tant en atenció al respecte i dignitat que mereixen les víctimes, les seves famílies i altres víctimes col·laterals com poden ser les famílies dels abusadors, i després d'haver assolit les conclusions i les consideracions abans manifestades, proposem les següents recomanacions:

1. Reconeixement dels fets i petició de perdó. El P. Abat Josep M. Soler ja va complir públicament part d'aquesta recomanació en l'homilia de la missa del dia 3 de febrer de 2019. Tot i això, un cop constatats els abusos, creiem necessari un acte públic de reconeixement i de petició de perdó, situant els fets en relació amb les seves circumstàncies.
2. Reparació emocional i acompanyament a les víctimes de V.T.M. i del G. Andreu Soler que ho desitgin. Considerem de gran importància que es tingui com a prioritat les víctimes i el seu benestar.
3. Conscients que el Monestir de Montserrat no només està obligat per les normes canòniques sinó també per les civils, recomanem que se sotmeti a un protocol de detecció d'abusos sexuals a menors. Creiem oportú que, degut a les particularitats de l'estructura del Monestir, es confeccioni un protocol específic que s'ajusti a les seves característiques, que faciliti el canal de denúncies i l'aplicació de les normes civils i de la Carta apostòlica en forma de «*motu proprio*» *Vos estis lux mundi*.
4. D'acord amb el punt anterior, el protocol de protecció de menors del Monestir de Montserrat hauria de preveure el següent:
 - a) La creació de la figura del Delegat o Responsable permanent per a la Protecció de Menors.
 - b) La creació d'un correu electrònic com a canal de comunicació de possibles denúncies. Aquest correu estaria gestionat pel delegat per a la protecció de menors i hauria d'estar ben publicitat a les pàgines web del Monestir.
 - c) Regular que si un monjo rep una denúncia de possibles abusos sexuals a menors (ja sigui que hagin estat comesos per un altre monjo com per una persona de l'entorn del menor) no només té l'obligació de comunicar-ho a l'abat del Monestir sinó també al mencionat Delegat o Responsable permanent per a la Protecció de Menors.

- d) Regular que hi hagi una correcta coordinació i comunicació entre les diferents seccions del Monestir en el cas que hi hagués una denúncia per abusos sexuals a menors.
 - e) Cal tenir present que és molt important creure sempre la veritat pròpia de la víctima. Això és essencial per a no revictimitzar-la i per a l'inici d'una recuperació el més sana possible.
5. Un cop la denúncia d'un abús hagi arribat al coneixement del Delegat de la Protecció del Menor (veure punt 4.a), aquest activarà els protocols aprovats per la Generalitat de Catalunya (Protocol marc 2017 de maltractament i abús, i Protocol d'Ensenyament sobre maltractament i abús de 2016).

Montserrat, a 2 de juliol de 2019

Cristina Vallejo

Xavier Pomés

Begoña Elizalde